

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Prioritná os:	3. Podpora vzdelávania osôb s osobitými vzdelávacími potrebami
Opatrenie:	3.1: Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít
Prijímateľ:	Metodicko-pedagogické centrum
Názov projektu:	Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít
Kód ITMS projektu:	26130130051
Aktivita:	1.1 Vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

Program kontinuálneho vzdelávania

Multikultúrna výchova v inkluzívnej edukácii

Ing. Henrieta Crkoňová

Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava

Multikultúrna výchova v inkluzívnej edukácii

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Ciele edukácie definované v Štátnom vzdelávacom programe vychádzajú z nadnárodných cieľov tak, ako ich definovala Medzinárodná komisia pre edukáciu 21. storočia (1996). Dokument stanovil štyri piliere edukácie:

1. *Učiť sa poznávať – Learning to know* – kde sa na s. 97 konštatuje „spojenie dostatočne širokých všeobecných znalostí s možnosťou pracovať do hĺbky na malom počte projektov“. Komisia ďalej konštatuje že „všeobecná edukácia prináša človeka do kontaktu s inými jazykmi a oblasťami vedomostí a ...uľahčuje komunikáciu“ (s. 87). Tieto výsledky všeobecnej edukácie reprezentujú niektoré z fundamentálnych zručností, ktoré by mali byť prenesené do multikultúrnej výchovy.

2. *Učiť sa konať – Learning to do*, aby sa "získali nielen odborné vedomosti, ale aj všeobecnejšie kompetencie k riešeniu mnohých situácií pre prácu v tímoch" (s. 97). V národnom a aj medzinárodnom kontexte sa naučiť nadobudnúť potrebné kompetencie, ktoré umožnia jednotlivcovi nájsť si miesto v spoločnosti.

3. *Učiť sa žiť spoločne – Learning to live together* – „rozvojom chápania iných ľudí a vzájomnej nezávislosti – realizáciou spoločných projektov a učeníu sa predchádzať konfliktom – v duchu rešpektovania hodnôt pluralizmu, vzájomného porozumenia kultúrnej diverzity a pokoja“ (s. 97). Jednoducho povedané, žiak musí získať vedomosti, zručnosti a hodnoty, ktoré prispievajú k duchu solidarity a spolupráce medzi rôznymi jednotlivcami a skupinami v spoločnosti.

4. *Učiť sa byť – Learning to be* – „aby sa lepšie rozvíjala osobnosť schopná konať s ešte väčšou autonómiou úsudku a osobnej zodpovednosti. V tomto prípade edukácia nesmie ignorovať žiadne aspekty potenciálu osobnosti žiaka“ (s. 97), ako aj jeho kultúrny potenciál. Rozvoj osobnosti musí byť založený na práve byť iný. Tieto hodnoty posilnia následne pocit identity a majú veľmi osobný význam pre študenta, čo sa odrazí v prospech jeho kognitívnych schopností.

Tieto nadnárodné piliere (ciele) edukácie sa objavujú aj v národných cieľoch edukácie, ktoré sú definované v Štátnom vzdelávacom programe pomocou štandardov multikultúrnej výchovy. Pre primárne vzdelávanie (ISCED 1) sú v Štátnom vzdelávacom programe uvedené nasledovné hlavné ciele:

- viesť žiakov ku kultúrnemu sebauvedomeniu, k vnímaniu vlastných emocionálnych a sociálnych väzieb na kultúru blízkeho i vzdialenejšieho okolia.
- podporovať ich sebavedomie a uplatnenie v skupine, motivovať k tvorivosti v interakcii s druhými ľuďmi, hlavne so slabšími a znevýhodnenými.
- poskytovať dostatok podnetov pre zažitie mnohorakosti sveta. Podnecovať zvedavosť a záujem o okolie.
- viesť žiakov k pochopeniu a rešpektovaniu faktu kultúrnej rozmanitosti.
- podnecovať a rozvíjať u nich tolerantné postoje k nositeľom odlišných kultúr, ale súčasne zachovávať ich povedomie príslušnosti k vlastnej kultúre.
- rozvíjať sebareflexiu, ktoré vo vyšších ročníkoch primárneho vzdelávania vedie k uvedomeniu si koreňov a premien vlastnej kultúrnej identity.
- rozvíjať poznanie kultúr, s ktorými žiaci prichádzajú, alebo môžu v krátkodobom horizonte prísť do styku.
- rozvíjať schopnosť riešiť konflikty pokojnou cestou, schopnosť komunikovať a spolupracovať s nositeľmi iných kultúr v bezpečnom prostredí.

Pre nižšie sekundárne vzdelávanie (ISCED 2) sú v Štátnom vzdelávacom programe uvedené nasledovné hlavné ciele:

- rozvíjať sebareflexiu, ktoré povedie k uvedomeniu si koreňov, možností, obmedzení i premien vlastnej kultúrnej identity.

- viesť žiakov k pochopeniu a rešpektovaniu faktu kultúrnej rozmanitosti.
- Podnecovať a rozvíjať u nich tolerantné postoje k nositeľom odlišných kultúr. Rozvíjať schopnosť riešiť konflikty pokojnou cestou.
- Rozvíjať schopnosť pochopenia pre odlišnú kultúru a odlišný životný štýl. Podnecovať tvorivosť v každodennej interakcii s druhými ľuďmi.
- Rozvíjať tolerantné postoje k príslušníkom iných kultúr pri uvedomovaní si a zachovávaní vlastnej kultúrnej identity. Motivovať žiakov k argumentácii vo vzťahu k svojim postojom.
- Rozvíjať poznanie kultúr, s ktorými žiaci prichádzajú, alebo môžu prísť do styku.
- Konečným cieľom je rozvíjať schopnosť komunikovať a spolupracovať s nositeľmi iných kultúr v bezpečnom prostredí tolerance a vzájomnej úcty.

Multikultúrna výchova rozvíja v prvom rade kultúrne kompetencie žiakov, osobné, sociálne a komunikačné kompetencie. Pre žiakov v nižšom sekundárnom vzdelávaní je potrebné posilniť sebareflexiu vlastnej kultúrnej identity vo vzťahu k iným kultúram. V primárnom vzdelávaní rozvíja multikultúrna výchova všeobecnú otvorenosť detí voči odlišnému vnímaniu sveta. Kladie aj základy pre budúce samostatné kritické myslenie žiakov. Pomáha žiakom pri orientácii vo svete hodnôt a pri zvládaní zmätkov počas hľadania vlastnej svetonázorovej orientácie. Výsledky multikultúrnej výchovy majú dopad na celú spoločnosť, nielen na regióny, kde žijú menšiny. Výchovno-vzdelávacia činnosť školy v oblasti multikultúrnej výchovy je efektívna najmä vtedy, ak sa celé prostredie a atmosféra školy rozvíjajú ako systémy citlivé na kultúrne špecifiká (podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre multikultúrnú výchovu, 2011).

Vláda SR schválila uznesením vlády SR č. 1/2012 zo dňa 11. januára 2012 Stratégiu Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, kde je v čiastkovom ciele 2 pre oblasť vzdelávania uvedené „...zabezpečenie podmienok pre podporu aktivít zameraných na prácu s rodinou, aplikovanie komplexnej integrácie rodovo citlivej a multikultúrnej výchovy v základných školách“ (s. 29). V čiastkovom ciele Oblasť prístupov smerom k väčšinovej spoločnosti – Iniciatíva integrácie Rómov prostredníctvom komunikácie je uvedené – „je potrebné spochybňovať a odstraňovať predsudky a stereotypy majoritnej populácie prostredníctvom multikultúrneho vzdelávania...“ (s. 48). Problematike multikultúrnej výchovy je venované celé opatrenie 2.8 Podpora komplexnej integrácie rodovo citlivej a multikultúrnej výchovy v základných školách.

Predkladané aktualizované vzdelávanie reflektuje na uvedené opatrenia a zároveň ich implementuje vo svojom obsahu.

Druh vzdelávacieho programu: aktualizované vzdelávanie

Forma kontinuálneho vzdelávania: kombinovaná (prezenčne 36 hodín, dištančne 14 hodín)

Ciele vzdelávacieho programu:

Hlavný cieľ:

Rozvíjať profesijné interkultúrne kompetencie pre implementáciu princípov multikultúrnej výchovy do edukačného procesu v rámci inkluzívneho vzdelávania.

Špecifické ciele:

- poznať teoretické východiská pre oblasť kultúry a filozofie multikulturalizmu (prístupy, smery),
- získať poznatky o výstupoch vzdelávacej politiky,
- získať poznatky o rôznych kultúrach (rómska, arabská a pod.), vrátane teoretických koncepcií kultúry chudoby,
- získať základné jazykové kompetencie v rómskom jazyku a prostredníctvom odlišného jazykového kódu pochopiť možné vzdelávacie problémy rómskych žiakov,
- konkrétne aplikovať obsah multikultúrnej výchovy vo výchovno-vzdelávacom procese, prostredníctvom inovačných metód a foriem,

- uplatňovať princípy a prax multikultúrnej výchovy v edukácii a jej evalváciu,
- využívať projektové vyučovanie v multikultúrnej výchove,
- poznať zážitkové a interaktívne metódy, formy a stratégie sprístupňovania informácií o multikultúrnej problematike,
- identifikovať etnické postoje žiakov,
- dokázať využívať tvorivý potenciál žiakov pri riešení kultúrnych stretov.

Obsah vzdelávacieho programu:

Modul 1 Kultúra a multikulturalita

Téma	Forma	Časový rozsah
Kultúra; filozofia multikulturalizmu; prístupy k multikulturalizmu	prezenčná	1
Výstupy vzdelávacej politiky: segregácia, integrácia, inklúzia	prezenčná	2
Rómska kultúra - znaky, diferenciácia, kultúra chudoby vs. kultúra	prezenčná	3
Možnosti získavania informácií o spôsobe života a kultúre Rómov v konkrétnej obci	dištančná	2
SPOLU:		6 / 2 D

Modul 2 Rómsky jazyk

Téma	Forma	Časový rozsah
Základy rómskeho jazyka	prezenčná	3
Využitie rómskeho jazyka v edukácii (tvorba učebných zdrojov)	prezenčná	3
Aplikácia základov rómskeho jazyka pri tvorbe učebných zdrojov a pomôcok. „Tvorivá dielňa“ v prostredí Moodle	dištančná	2
SPOLU:		6 / 2 D

Modul 3 Metódy a formy multikultúrnej výchovy

Téma	Forma	Časový rozsah
Realizácia Multikultúrnej výchovy v škole	prezenčná	4
Konkrétne metódy a formy práce s multikultúrnou výchovou	prezenčná	4
Príklady uplatnenia multikultúrnej výchovy ako prierezovej témy	prezenčná	2
Tvorba modelu uplatnenia multikultúrnej výchovy ako prierezovej témy v jednotlivých vyučovacích predmetoch v prostredí Moodle.	dištančná	4
SPOLU:		10 / 4 D

Modul 4 Premena tradičnej školy na kultúrne inkluzívnu

Téma	Forma	Časový rozsah
Premena tradičnej školy na kultúrne inkluzívnu školu	prezenčná	5
Školský vzdelávací program v kontexte aplikácie Multikultúrnej výchovy	prezenčná	5
Design a prostredie školy v súlade s Multikultúrnou výchovou	prezenčná	4
Projekt premeny školy z monokultúrnej na kultúrne pluralitnú a inkluzívnu	dištančná	6
SPOLU:		14 / 6 D

Profil absolventa:

Absolvent aktualizačného programu **Multikultúrna výchova v inkluzívnej edukácii** vie implementovať princípy multikultúrnej výchovy do edukačného procesu v rámci inkluzívneho vzdelávania.

Rozsah vzdelávacieho programu:

50 hodín, prezenčne 36 hodín, dištančne 14 hodín

Trvanie vzdelávacieho programu:

Najviac 10 mesiacov

Bližšie určená kategória, podkategória pedagogických zamestnancov, kariérový stupeň, kariérová pozícia:

kategória pedagogických zamestnancov:

- učiteľ,
- vychovávateľ,
- pedagogický asistent,

podkategória pedagogických zamestnancov:

- učiteľ pre primárne vzdelávanie (učiteľ prvého stupňa základnej školy),
- učiteľ pre nižšie stredné vzdelávanie (učiteľ druhého stupňa základnej školy) ,
- učiteľ pre kontinuálne vzdelávanie,
- asistent učiteľa,
- asistent vychovávateľa,

kariérový stupeň:

- samostatný pedagogický zamestnanec,
- pedagogický zamestnanec s prvou atestáciou,
- pedagogický zamestnanec s druhou atestáciou.

kariérová pozícia: -

vyučovací predmet: -

Podmienky pre zaradenie uchádzačov na kontinuálne vzdelávanie:

Na kontinuálne vzdelávanie alebo na overenie profesijných kompetencií podľa § 35 ods. 6 zákona bude zaradený pedagogický zamestnanec v uvedenej kategórii a podkategórii, ktorý spĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z. z. Na kontinuálne vzdelávanie podľa § 35 ods. 4 písm. b) až e) možno prijať pedagogického zamestnanca až po absolvovaní šiestich mesiacov pedagogickej činnosti (§ 35 ods. 10 zákona) a na overenie kompetencií podľa § 35 ods. 6 zákona až po absolvovaní troch rokov pedagogickej činnosti.

Spôsob prihlasovania:

Riaditeľ školy alebo školského zariadenia na písomnej prihláške potvrdzuje zaradenie pedagogického zamestnanca do kariérového stupňa, kariérovej pozície, kategórie alebo podkategórie; riaditeľovi školy alebo školského zariadenia potvrdzuje prihlášku zriaďovateľ.

Ak pedagogický zamestnanec nie je v pracovnom pomere alebo riaditeľ školy nepotvrdí zaradenie pedagogického zamestnanca do kariérového stupňa, kariérovej pozície, kategórie alebo podkategórie,

posúdi poskytovateľ oprávnenie na zaradenie pedagogického zamestnanca na základe príslušných dokumentov, ktoré pedagogický zamestnanec predloží poskytovateľovi.

Spôsob ukončovania vzdelávacieho programu:

Aktualizačné vzdelávanie sa ukončuje záverečnou prezentáciou pred trojčlennou skúšobnou komisiou.

Požiadavky na ukončenie vzdelávacieho programu:

1. Minimálne 80% účasť na prezenčnej forme vzdelávania.
2. Splnenie výstupov z dištančnej formy vzdelávania.
3. Záverečná prezentácia pred trojčlennou skúšobnou komisiou. Prezentácia má obsahovať praktickú aplikáciu poznatkov z vyučovacej hodiny, v ktorej boli aplikované výstupy vzdelávania v rozsahu 10 snímok v programe Power Point.

Pedagogickí zamestnanci s minimálne tromi rokmi pedagogickej činnosti, ktorí budú ukončovať vzdelávanie podľa § 35 ods. 6 zákona č. 317/2009 Z. z. overením profesijných kompetencií, musia splniť všetky požiadavky okrem bodu 1.

Personálne zabezpečenie:

Garant vzdelávacieho programu:

doc. PhDr. Rastislav Rosinský, PhD. Garant spĺňa kvalifikačný predpoklad v zmysle § 43 ods. 3 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení zákona 390/2011 Z. z .

Lektori vzdelávacieho programu:

Učitelia pre kontinuálne vzdelávanie, vysokoškolskí učitelia, pedagogickí a odborní zamestnanci s minimálne 6-ročnou praxou v pozícii lektor v edukácii dospelých, pedagogickí a odborní zamestnanci s minimálne 4-ročnou praxou v edukácii žiakov z marginalizovaných rómskych komunit.

Finančné, materiálne, technické a informačné zabezpečenie:

Financovanie vzdelávacieho programu:

Vzdelávací program je financovaný z prostriedkov národného projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit. Účastníkom vzdelávania bude poskytnuté ubytovanie a stravné v súlade s platnou legislatívou v oblasti cestovných náhrad. Vzdelávanie bude prebiehať v prenajatých priestoroch.

Materiálne zabezpečenie:

- školiaci materiál pre potreby vzdelávania – napr. zošit, pero,
- flipchartová tabuľa s príslušenstvom (tabuľa, flipchartový papier, fixy...),
- učebné zdroje (študijné texty).

Vzdelávanie bude rešpektovať metodiku, didaktiku a psychohygienu vzdelávania dospelých.

Informačné zabezpečenie:

Bezplatne bude účastníkom poskytnutý dištančný podporný učebný text v elektronickej forme (pdf.)

Technické a informačné zabezpečenie:

- PC, resp. notebook,

ITMS kód Projektu: 26130130051

- dataprojektor, USB pre lektora,

- interaktívna tabuľa.

Návrh počtu kreditov: 13 kreditov

Za absolvovanie 50 hodín vzdelávania získa absolvent 10 kreditov a za ukončenie vzdelávania záverečnou prezentáciou pred trojčlennou skúšobnou komisiou 3 kredity. **Spolu 13 kreditov.**